

О. ЛЯТЪРИНСКА

КНЯЖА
ЕМАЛЪ

КНЯЖА ЕМАЛЬ

OXSANA LATURYNSKA

THE
PRINCELY ENAMEL

UKRAINIAN POEMS

ASSOCIATION OF UKRAINIAN WRITERS

New York 1955 Toronto

ОКСАНА ЛЯТУРИНСЬКА

КНЯЖА ЕМАЛЬ

ПОЕЗІЇ

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ "СЛОВО"
Нью - Йорк 1955 Торонто

Видано заходами Громадянського Комітету Торонто-Нью-Йорк для вшанування 25-річчя творчости Поетеси при співучасті Інституту Дослідів Волині у Вінніпеґу.

ОБГОРТКА МИСТЦЯ М. МИХАЛЕВИЧА

*Увесь прибуток з книжки призначений на ювілейний дар
Асторці.*

Printed by
Trident Press Ltd., 210—216 Dufferin Ave, Winnipeg, Man., Canada

О. А. Демур

П Е Р Е Д М О В А

Цей том поезій Оксани Лятуринської дає читачеві змогу познайомитися з однією з найцікавіших постатей нашої літератури.

Наслідком обставин доби дотепер видані збірки авторки (“Княжа емаль” і “Гусла” в Празі) стали раритетами. Але окремі збірки, в’яжучись з певними окресленими періодами часу (“празька школа”, “модерна поезія” і т. д.), не можуть показати ані цілоти творчості поета, ані випуклити його постать, сказати б, одірвати її від порівняно вузького перемережка історії.

У відношенні до О. Лятуринської є це, одначе, кінцевим, бо ж постать її могла б бути втиснена в той перемережок хіба лише з трудом і з шкодою для своєї цілоти.

Розуміється, літературознавець може досить легко “уміщевити” Оксану Лятуринську і в історії, і в “географії” нашої поезії, знайти її літературну “рідню”, окреслити її напрямок і стиль, перепроводити відповідне формальне дослідження і — зформувати свій вирок.

Але нам тут ідеться про щось інше, про те, чому колись присвятила була спеціальний розділ у своїй недоціненій книзі (“За державну бронзу”) незабутня Дарія Віконська. Це — б е з п о с е р е д н е відношення до феномену краси, чи то буде природа, краєвид, рослина, чи то буде твір мистця. Адресуємо, отже, читача до с а м о ї поезії Оксани Лятуринської, до несподіваного, незнаного перед тим її мистецького обличчя, до її творчого с в і т у.

Немає сумніву, що в т е м а т и ц і того світу відіграли немало ролю поети — відкривачі і с т о р і ї нашої: Юрій Дараган і Олекса Стефанович (як і О. Лятуринська — волиняк, а понадто — “волиняк у поезії”). Коли постать Юрія Липи лише зрідка з’являється на обрях поетичного князівства О. Лятуринської (Литовська Доба в нім майже відсутня), то с о п р и с у т н і с т ь в нім Олега Ольжича є безсумнівна. І думавемо, що то не якісь там “впливи” (на “суверенах” поезії вони, звичайно, безслідні), лише однакова інтенсивність задивлености в минуле (і сучасне) та ще й спільність наелектризованого повітря доби, загостреного і с т о р и з м у, що ним вони — і Лятуринська, і Ольжич — дихали в незабутніх двадцятих-тридцятих роках нашого століття.

Є, взагалі, багато спільного у Лятуринської і Ольжича, якому поетка присвятила свій проймаючий і правдиво-традиційний “Плач”.

Обоє вони, передовсім, літературні сучасники і “соратники” в найбіографічнішій значенні цього слова. Їх творче зформування — майже синхронічне. Їх мистецький шлях має аналогію: Лятуринська йшла від фахової плястики, Ольжич — від фахової археології. Обоє досягнули тієї довершености, що її осягають лише виняткові мистці і що її (за винятком Ю. Липи — “тут”, а М. Бажана — “там”) майже нікому з сучасників вповні осягнути не пощастило. Це — власний с т и л ь.

Їх бо поезії пізнаємо з першого рядка. Їх поезії сплутувати з іншими — не можна: на кожній сяє наче герб мистця. Бо стиль — це щось більше за “майстерство”, навіть за “талант”. Стиль — це суверенність в опануванні творива. І це також — подих Творця над річчю, створеною людиною.

Є незаперечна подібність стилів Ольжича й Лятуринської: сувора ощадність слова (слова — лише найконечніші, “останні”), емблематичність виразу, врешті спільний д у х історизму, що просякає їх наскрізь.

Правда, слово Ольжича тільки "кам'яне" (про "сірий і камінний його вірш" говорить у присвятних віршах О. Стефанович), часом "озброєне" металем, але завжди при мінімальній кількості "музики". Він бо був "воїн" і "муж". У Оксани Лятуринської емблематичність і суворість вірша завжди зберігають "мелодію" і мають (якби "влютовані" в нім) б а р в и: це справді "княжа емаль". Зовсім невипадково саме так назвала поетка свою першу збірку, звертаючи тоді своє зацікавлення саме до емалієрства.

Оксана Лятуринська є якби "регіонально" скупчена у Волинській Землі, починаючи від неоліту ("Печерні рисунки") і аж до сучасності. Хоч і на сучасність поетка дивиться ніби "крізь віки". Ця її "регіональна" скупченість на терені, де хіба найбільш живою залишилася Княжа Доба, — являє одну з найцікавіших і саме творчо н а й б а г а т ш и х властивостей її поезії. Гримить у її віршах варязька криця Святослава, проймає суворою ніжністю туга Ярославни. Але все те — то не "літературний засіб" і не "маніра": якщо б Ольга чи Ярославна писали вірші, то ті вірші й були б поезіями Оксани Лятуринської.

В нашій винятковій добі, в її найстрашнішому етапі на нашій труднім шляху від "України" до "Руси", — постать Оксани Лятуринської уявляється однією з найяскравіших "жон руських" нашої поезії.

Є. М.

КНЯЖА ЕМАЛЬ

ПЕЧЕРНІ РИСУНКИ

Зуб, ратище, копито, пазур.
Тут муж ішов на силу вражу.
Сурмив тут мамут. Тут ведмідь
печерний вів коплатий слід.
Кружляв тут яструб в яєнім небі,
по озеру плив чорний лебідь.

Ліси ловитв! Опійні ночі!
Звір затремтить, птах затріпоче.
Непевен час ані барліг
ані відбочини доріг.

Вогні запалять хтиво очі.
Хижак напружитьс'я і скочить
і переможно зподалік
у ліс потужний кине рик.

Устами славлена
стріла стужавлена.

Хвалена, хвалена
в отруті калена!

Стріла окрилена,
стріла доцілена.

Кров'ю гартована
стріла значкована.

І знову цілу ніч верзлося:
біжу зацькований, мов звір,
і слід кривавиться на росах,
і піт рудий туманить зір.

І знову бачу світ багряно.
За мною полум'я і дим,
гаряча заграва над станом,
безправ'я над добром моїм.

І знов в ганьбі стріваю ранок
і ліс мені, мов звірю кліть.
Та прийде день мій неблаганно,
ще мить, ще мить!..

Один лишився сам на сам.
Нема ні кривного, ні друга.
І любкою — помститись туга,
і туга — подругою дням.

Отак натрапити зненагла
вполудне чи в досвітні роси
і бачити — о, туго спрагла! —
як жах обличчя перекосить,

як все круглішатимуть очі...
Де край жорстокого надхнення?
Мов псам, відкинуть духам ночі
на потіп ворога імення.

За око — враже око,
оселя — за оселя!
Благословляйте келих,
де хміль нуртує соком!

За око — враже око!
Одному з двох упасти.
Рука тверда, гранчаста,
ніж гострий та широкий.

У В Е Ч Е Р І

Хтось встав на зріст, ногою світ поперши,
розкрив киреї чорноту й задуху.
Ти до землі пригнися і підслухуй:
Не бути дням, а ночам, як уперше!

Хтось спалахнув у грі знаків прехитрих.
Хтось замішав прабарви — чернь і червінь.
Над рівень виступили ріки з мерви.
І суходіл почув, прийняв: Буть вітру!

КНЯЖА ЕМАЛЬ

Світлій пам'яті Юрія Дарагана.

НАВАРТИ

Не знаєш гасла — боронись!
Освячений держу я спис.
Я поїл бороню батьків,
героїв славу, честь борців.

Зухвальче, чолом, оком ниць!
Тут недоторканість гробниць,
багаття, і священний дуб,
і Володимирів тризуб.

Створив ти землю, оболочи
й людину дотиком і дихом,
чинив добро і діяв лихо,
ти повнив дні й вершив ти роки.

Являвся пращур, вогненно
злітав до хатнього порога.
На землю ти зсилав Дажбога
і вергав їй сліпу Морену.

Владав ти всесвітом, Свароже!
Впаду на твар свою: воскресни!
Твого народу жрець безчесний
вклонився Одіну. Чи ж гоже?

Яви лице у блискавицях!
Удар, розжар, розсип, розверзни!
Нехай хула в устах замерзне,
і хай ім'я твоє іскриться!

Ти ще не вмер, ти ще не вмер!
Через розбурханий Дністер
з Дніпра ти видибаєш, боже!
Впадуть долів боги ворожі.
Перед лицем великих чуд
жахнеться князь, чернець і люд.
Тоді ж у гromі-блискавиці
запаляться стирти пшениці.
Злетить офірою когут.
Явися, боже, і пребудь!

Нам любо жити в Переяславі.
Іде сюди із Греків овоч
і грона виноградних лоз,
із Угор — збруя і комоні
і срібло з Чех;

із Руси — куни, біль і соболь,
меди і отроки дружинні.
Нам любо жити в Переяславі.
Сягати любо злотоглав,
багрець і цісарське опліччя.

О, любо нам крізь млу сторіч
велику чатувати звагу!
Ось шлях стовбований на Схід
і стопи Олександра.

Важкі киреї, золоті
далматикки та оловіри,
і княжі корзна, і щити,
ножі, списи, мечі, сокири.

Ковтки, підвіски. Барми й гривни.
І соболі, білиці, й куни.
І згуки рогу переливні,
й гучні від перегонів луни.

Розгонисте небесне грище,
все довше, ширше, глибше, вище.
Є лицарству де погуляти
і хист, і силу показати.

А пугар з золота тяжкий
по вінця повниться медами,
він із руки і до руки
кружляє хмільно за столами.

Олег. Ольгович Ярослав.
Як не пізнати Святослава?
Щит ясний — сонце, очі — став,
а обіч його — ратня слава.

Роман. Данило. Осьмомисл.
Тобі все лицарство шановне —
хоч шапку скинь і уклонись —
і йде злот-пугар заздоровно.

С В Я Т О С Л А В И Ч І

Не царських одягів, прикрас
престольних божеських Софії!
На це ми не піднімем вії
і цим не виникне в нас прѣ.

Долоня в нас тяжка, тяжка,
гне, граючися, візантини.
Наш погляд пожадливий синій,
Ромеє, волить, що й рука:

двогострий меч, червоний щит,
шолом на виголене тім'я!
Як тих суворих давніх римлян,
Христос і нас благословить.

Хилились стязі, пнулись вгору
і хвилювали, як ковиль.
Усе зловісніш і суворіш
темніли черню корогви.

Світ хижим птахом, звірем кидавсь,
стріл гнало чорно, яко тьми,
а обіч страшно йшла Обида
і дотикалася крильми.

Було червоне поле бою.
Лягали ратію брати.
А день відтрублював сурмою
і золотив щити.

День догоряв так світозарно!
Душа просила корабля.
Десь біля голосила Карна,
тужила **Жля**.

Недобрес віщує Див.
Лише в один кінець сліди.
А сурми сурмлять войовничо.
Степ майорить і кличе, кличе.

Іти за Дін чи не іти
шоломом зачерпнуть води?
Схрестити меч свій харалужний
на поклик бойовий і тужний?

Ануж не буде вороття?
Назад підкови не слідять.
Багрянці стигнуть. Страшно краєм.
І Див кричить, коня лякає.

ПІСЛЯ БУРІ

В гущавину від спаду муру
сліди сполоханого тура.
В степену широкім — горлиць пера,
венецьким склом лягли озера.

Я знала, ранок буде ясний,
проквітне ніби рястом рясно,
прозорі будуть повні плавні —
таж виплакалась Ярославна.

Була ж то вчора громовиця!
Палахкотіло на бійницях
і острахом земля здригалась,
і чи ж не чула це Каяла?

І понад половецьким низом
злітали соколиці сизо,
а вітер тугу гнав із шалом,
не озираючись за валом.

Вже досить воєн і підбоїв,
і застережень Предислави!
Чоло високе Ярослава
з короною п'янкої слави
спокійне. Ні, не княжа зброя,
а барми — велич некривава
того, чие імення Мудрий.
Принашкнув ворог вовком, зубром.
А князь — хіба розважно й мудро? —
лишає в Правді помсти право.

Перуне, осяяти мечі!
Вперед, зловіщі посланці:
Іде! Іде!

І з-під копит
вогонь і пил.
Побідная тремтить Ітиль.
Царгороді, тремти!
Тремти, Дунаю, Волго!
Іде, іде син Ольги.

Г Е Р О І Ч Н Е

Рівнинний степ, широкий степ
видовжується і росте,
могили товпляться узгір'ям.
Як вимірять страшне безмір'я
висот і сил, стремлінь, снаги?
Як не притиснуть остроги
тяжкокопитному коневі?
І обрій дальній і рожевий
наближується, рветься вшир.
Пне дужі груди богатир.

ВОЛИНСЬКА МАЙОЛІКА

Ліси, бори великі.
У пущах — тури, дики.
Над буйним бездорожжям
хмільне лице Дажбоже.
Гучні, меткі на гони
Перуна стріли, коні.
Логовища, оселі —
у хащах, темних скелях.
Ні зрубуб, ані коля.
Не час на заборола,
щити — дрючок і камінь,
широке мужнє рам'я.
І міцно ине пранращур
тятиву лука й праці.
Він ледве вкритий шкір'ям
з білиці чи буй-звіря.
Свої ж долі паном
дуліб і деревлянин.
І хто зухвалість вчинить,
ярмо ганьби накіне?
— Посягачеві вмерти! —
кричать князі роздерті.

Стинає час могутність ікол,
із лиц на згин зриває лико,
допускає чужих навали.
Ляхи, татари, угри чвалом.
Їх сила й око не огорне.
Ти, злий Стрибоже, зрадив черно!
Ліси під полум'ям, у димі,
і при землі чернеча схима.
Як серце русича не вразить? —
Хиткіш, хиткіш корогви й стязі.
І оклик: “За стремено, враже!”
з щитом, з мечем зломився княжим.
Упали вежі, впали стіни
і зрівняно вали. Руїни.
Здобувчий князь, його дружина
на Лодомерії твердинях.
І, мов молитва у відчаї,
угору зноситься Почаїв.

.....
Де, келії, хрести печерські,
князі могутні Лодомерські?

Шляхи, шляхи, шляхи, шляхи.
Куди? Хто кінний ними їздив?
Таїть похмуро бір лихий.
Мовчать зловіщо мурів різьби.

На камені читай знаки
так, начебто затерті руни.
“Бичем тавровані віки
проходили крізь брами гуни.

Щербився меч, ломився спис.
Земля гула, ревла від гуків...
Чужинче, глянь і зупинись:
на перехрестях — Божі муки!”

Шляхи — і розквіт хмурих смуг:
льохи — бори, горби — мов кілля.
Розвиднює весь виднокруг
день свячення ножів — неділя.

ВОЛИНСЬКІ БУКОЛІКИ

У луках гра сумна сопілок.
Хіба пашня зросла безсило?
Чи між пшеничних, житніх ціль
вродились колоси сліпі?
Чи корінь вітер-сонце сушить?
Чи не справдився сон пастуший —
багатство золотих черед,
розшитий ременем намет,
чемерка бита та наопліч
і сплетений аркан з коноплі?
Або вода знесла шувар
і млин і села в хижий яр?
У луках гра сумна сопілок.
Не хмарилося і не горіло,
і хліб зернистий не поліг,
і вершиться вежасто стіг.
По сіль, мабуть, ідуть підводи
чи десятину — княжий поділ
везуть до двору й до церков.
Були жнива і будуть знов.
Чорнозем споконвіку родить.
І світ — мов ганчаря розводи,
немов квітник з-перед вікна.
Чому сопілок гра сумна?

НА БЛАГОВІЩЕННЯ

О, як би, як це розказать?
Весни повітря тисне бодем груди.
Мабуть, зелені гаті в нас,
цвітуть вітрянки і медунки.
І подих чорної землі.
О, мати вічно животворна,
дні соняшні тобі грядуть:
благословенна будь!
О, як би, як це розказать?
О, тугу понеси, журавлику, до сходу,
низький уклін неси полям,
уклін мій лукам і оборам!
Чужа, не наша й ніби наша голубінь ясна.
Її повітря рве і тисне груди.
Мабуть, бруньки зелені в нас,
цвітуть вітрянки і медунки.

Є В Ш А Н - З І Л Л Я

Війнуло чудним подихом, немов чужинним.
О, ні! І згадка чарівна десь із глибини:
і м'ята, і стокроть, і лепеха Волині.
І образ весен — ледве черкнуті пастелі:
від настілу, що ще торішнє листя стелить,
відбився весело і пурхає метелик;
то божа синь, то ніжно кинута рожевість,
то ще неси́та зелень вітів яблуневих . . .
Якби злетіти пташкою понад дерева
туди! У біле вбратись, наче до Причастя,
верби сержки цілувати зчаста
і проковнуть одну на щастя.

Так пам'ятаю нашу осінь!
Її намиста і зачоси —
начіхрані гречок покоси,
На ганок ввійдеш і попросиш,
немов не знать якої ласки:
— Мені барвистої запаски!
Розшитої сал'яном свитки,
з тонкими гаптами намітки!
Хоч оком глянуть на гerdани,
мережки, прошви на веляні!
Хоч би краплину тих парфумів
із вітряних прозорих струмів! —
З стежок почую сміх перлистый,
в корчах знайду разок намиста,
і келихи джерел надпиті,
і дзеркало озер розбите.

Доріжки саду — в злотних цятках.
Іду по них, як по узорах,
і низку перел ниже згадка
так, наче це було учора.

Ось там під срібним осокором
хтось тугою чекання дише,
а вечір синій і прозорий,
і я спішу дійти скоріше.

А синій вечір — все ніжніший,
тепліші цятки на узорах.
Іще біліша стану в тиші,
іще тремкіша, наче хвора.

Із саду тихо залями пройду
і кількакратно відіб'ють свічада
моїх очей зіницю золоту
і блискітки — дар листопада.

Ще згортки нігу дотику таять.
Цілунок на руці моїй тепліє,
солодко в'яне запах царських м'ят
на вогкім подолі мантилі.

Крізь ґрати сяйво місячне струмить,
молошній промінь по паркетах губить.
Іще одна підслуханая мить,
і затихає кінський тупіт.

Став пахне водоростями і резедою
і наче з Балтики той вітрів струмінь.
Належить покоритись тузі і задумі,
мандрівці з вітром збитою косою.

Із далечі встають тумани сизо-сині.
З яких країн? Ви відкіля, сталеві?
Чи не відтіль, де, бачиш ти, мигочуть мєви,
де, знаєш, береги таять бурштини?

Іду все далі, далі, звідки віє вітер,
де море починається за ставом,
і щогли кораблів побачу незабавом,
чудерні грифи в грі несамопитій.

Недавно ще стояли копи
пшениць, гречок. Неначе вчора
вози шляхом збивали порох.
Пішов вже вересень, листопад
за смугу сіру, наче поїл,
туди, туди! Там виночершій
склянки тернового зачерпить,
гіркого боднями відчопить.

Чому дні соняшні не стали?
Лише заглянули в вікно
на незакінчений вінок
і подались кудись у далеч.

Вплела я хміль і гілку клена.
Знайти б шишину і кизіль!
Ба, впав на галяву побіл —
і стала білою зелена.

Дивіться: осени пейзажі!
Туманом ранки, наче газом,
палету барв прикрили чисту.
І з почуттям побожним, урочистим
розгортую неторкані полотна.
Як передати, осене, твою істоту?
В твоїх очах і синь, і смуток сохне,
а в серці, де гориш — кармін і охра.
На шії в тебе трохи злата сясє.
Вже завтра, знаю, ти не будеш тая,
ти зацвієш криваво-золотая
і затремтиш чи з муки, чи з тривоги,
вітри у гніві понесеш по безвістях-дорогах.
Схоплю я лет і пристрасть, і стремління
й твої розбиті крила на камінні.
І кожний день затре один на лицьох колір.
На полотні моїм — все більший холод
блідої осени в безбарвнім колі.

Поглянеш за поріг: скудовчені каштани,
Їх лист лапатий впав і ліг,
то знов злетить, то раптом стане.

Відкритий звід алей. І простір рве і ранить.
О, скільки ж то відчинених дверей,
в далекий світ шляхів незнаних!

Зірвавсь дитячий змії, немов... немов сама я.
Він он, де тоне погляд мій,
де ластівок зникає зграя.

Дош крапає за вікнами сьогодні.
Шумить безперестанку сад мій
і з наріканням віддає злинялий кадмій.
З вікна схилився сум тяжкий сьогодні.
Його це віддих в синіх сутінках кімнати.
Я чую: замикають ґрати.
Не зайде вже ніхто сьогодні.
Вагаючись злетить сопрано
без супроводу на піяні.

Туди, де синь, де вежі, вежі,
де бір розставив перші стежі
з ялиць, смерек і туй смолистих,
де душу звірюють Пречистій
і моляться: "Ісусе Христе!" —
ітима осінь урочисто.
Ітима осінь та з дарами.
Туди, туди, під скитські брами
печаль і тугу, біль нестертий,
вкрай серце втомлене, уперте!
І ладаном знечулять смоли,
твій біль уже не буде болем.
У грудях осени — прозоро:
все суєта, все марність, порох.
І бір з склепіннями капліці
вінчатиме її — черницю.

“...А Юрай матір кличе:
Та подай, мати, ключа
одімнути небо,
випустити росу —
дівоцькую красу.”
З волинської народної творчости.

Теплінь! Теплінь!
Пречисте небо заясніло.
На плечі кинувши чекмінь,
шляхом безжурно йде Ярило.

Дух димляний
від пари тьмяно, яро грає,
щезає сніг з озимини,
там щеться туга життявая.

Ярило йде.
Куди ступне — підводить зело.
Куди погляне — квіт цвіте.
Ярило йде навпрост весело.

Врочистая
красо дівоцька, з неба брами
спади рососою чистою,
злети прозорими дощами!

Поля, родить!
Ліси, співайте! Понад берег
вам сонця і води політь,
вам пригорці кільчастих зерен.

*Дялюся на портрет в обличчя прапрабаби.
Такі тонкі, з дитинства повідомі риси!
І в погляді, все піддаючись чудній звабі,
читаю потаємно обітницю й присяги.*

*Кому і пощо? На аграфі з візерунком
чийсь ініціали вкраплено блакиттю.
Нашептує уява, та стара чаклунка,
і опиняюсь я в давно забутому століттію.*

*Чи не дістала я аграфу й кров у спадок?
Богаж не прирекла я жарної обіри? —
Я женьчуг Ярославни вийму із шушляди
й мій подив до перлин і узороччя щирий.*

*І знову жимохіть живу життям прадавнім,
і радість, і печаль, як день і ніч, колує,
і прапрабабині цвітуть моїми травні,
і лясно жовтні черню й золотом вирують.*

Не знаю, як це почалось.

Прийшов, намовив мені хтось?

Чи серце схаменулось: — “Мало!”?

Чи щастя весен заблукало?

Навкруг долини зацвіли,

джерела срібло розлили,

і палац став зі знаком лева,

на пальці — перстень королеви.

Упав самоцвіт на чоло —

життя стобарвність і тепло.

— Все, що корону прикрашало,

обрана, посідай настало! —

Невже? Невже? І, сурмлячи,

це прогрімili сурмачі.

Перстами радості і віри

я боязко торкаю ліру.

Так тужно, тужно серцю. Пробі!
Хтось відійшов на дні, на доби,
хтось розлучився серцю милий.
І сніг тяжкий упав, мов килим,
аж там, аж там, де погляд стигне,
і на стежки, і на поріг мій.

В свій край вертаються й лелеки.
Їх радісний привітний клекіт
вітає все із малку рідне.
Вже стільки літ! Надія блідне
і хатне вогнище вже гасне.
Життя, життя ж таке дочасне!
Вже стільки літ! І ані вістки.
І, мов останні падолистки:
ніколи квітами поліття
не народитись нашим дітям.
Я ніжно перебрала струни
і голос мій, так клично-юний,
вібрує свіжістю дівизни.
Коханий, голос мій — з отчизни!

Похованим лишитись бозна де, без учти і без тризни,
а то й щоб очі дорогі та ворон виклював!
Щоб, так голосячи, не оспівати ніжно
смерть лицарську і подвиг ратний,
не провести коня, переломивши зброю,
не вкласти мідний гріш на перевіз душі!

За веснами проходять весни
в далекий вирій, в край чудесний,
нечутно в дивне небуття.
І журавлями, чорнопері,
летять, летять мої химери:
він відійшов без вороття.

Він впав у полі, яко воїн,
і в полчища у зарнім строї
його з рапірою й мечем
покликав Переможець Юрій.
А в мене — заметіль і бурі,
вогнем позначене лице.

Я знаю певно: дня одного
прохожий по пустих дорогах
мені доручить мовчки меч
увесь в щербі. Безумна з горя,
я крикну місяцю і зорям
у млу ночей, у вир хуртеч.

Хто вип'є з келиха могого?
Заступить втрату дорогого?
О, хто ж мені утіху дасть?...
Палай же, тризняне багаття!
Таж серце — висохле латаття,
таж серце корабельна снасть!

І білі дні, і білі ночі.
Сніг білим голубом туркоче
і припадає до вікна:
“Голубко сиза, задрімай!
Вже поле спить, ночує гай,
поночуєш ти лиш одна”.

І білі дні, і білі ночі.
Задивлені спінуть очі,
відкритим боляче очам.
І не стулить напнуті вії.
Здається, в полі ватра тліє,
ввижається хтось рідний там.

У безкрай, далечінь-дорогу
надломлено я закличу
про самоту і про тривогу,
про дні, яких я не лічу,
про дивовижну німоту
без слів та звуків, про нечулу
німу, глуху, пусту, пусту —
що серце далечі жажнулось.

За рядом днів сумних задніє
один страшний і невідкличний.
Це буде день, немов у січні,
день зимний безнадії.

Я вишлю голуба і човен
і з пір'ям і з вітрилом жарним.
Я висилатиму все знову
і висилатиму намарно.

Прилинуть без знамена щогли,
і голуб вернеться без вісти.
Тремкі уста затисну тісно
і вбік не відведу свій погляд.

Вже ходить пустою луна,
іржавіє залізна зброя,
похмуро стіни око поять,
а ще похмуріше з вікна.
Колишню славу не пізнать.
Занепад, глуша, дичина.
От-от впадуть похилі вежі,
а біля брами — слід ведмежий.
З портретів сходять предків тіні,
сахнувшись, зброєю бряжчать,
простують з лицарських палат
на вал: “Так, замчище в руїні!
Було ж над градами міцними...”
На синім полі — меч і серп.
Додолю перевернуть герб
на знак, що рід славетний вимер.

Уранці будять осокори:
Сьогодні біло так на дворі!
Так біло-біло, наче ново.
На білому вінок миртовий.
Ламають тони осокори:
Хтось кригою застигне в гóрі.
На полі хтось упав поранно.
Сніг ліг і, може, не розтане.
Зо скрипом нижчим на октаву:
На полі хтось упав криваво.

Ішли волхви з магічним словом,
чарівно чаклував чаклун.
Щовесни адже сходить рунь,
цвіте первоцвіт знову й знову.

Чому твій цвіт, хай найраніший,
лише однократно зацвів?
Та ж ясу досить у гаїв,
щоб лазоревий око тіпив.

Щовечора мені у комин
співає-плаче Мелюзіна
про біле зимно, про терпіння,
що біль чоло в зморшки заломить,
уста червоні спрагло вип'є.
Ой, сестро, не накликуй долі!
Хай сніг набіло не обсипле,
а біль хай втишиться поволі!
Я вишиватиму шовками
на полотні весняне щастя,
я вишиватиму зірчасто.
І хтось застукає до брами.

Ввижався витязем у сні
на золотім коні,
а ранками на став
він білим лебедем злітав.

Щось обіцяв, кудись мавив,
у займища ясні,
і потай без пуття
роїв, полохав почуття.

Він украдьки
все барвінковим оком стежив,
заплутував нитки,
він виступав на тлі мережі.

Він був — не був.
Його прихід завжди бентежив,
а ймення не назву,
не розпишу на побережжі.

Дала я панцер окувати,
а меч пробований у полі,
не має хиби забороло,
і ратище належно втяте,
і голова на ньому тур'я,
як звичай каже забобонний.
Вже чують коні перегони
і ніздрі в вогкість ранку нурять.

О, чую, рiг скликає турiй,
i лицарi мечi ладнають.
А на чолi у мене жмури,
i тяжко потайки зiдхаю.

Хороньте, боги, вiд напасти
i вiдвертайте вразi стрiли!
Кому б чакла-божка покласти,
кому б то ладанку з чар-зiллям

i з кiгтем соколиним гострим,
щоб в серце мужне i суворе
не вкравсь на згин i сором острах?
Хай бiдно гине ворог!

За честь, за стяги злотнi Руси,
за батькiвську вояцьку славу!
Вас осцiвають струни гусел,
поляглих дуб вквiтчає в нав'ї.

Г У С Л А

*Заспівай, боляче,
вдар по срібних струнах!
У душі — відвага,
в жилах — кров гаряча.
Сила плечі тяжить,
випинає груди,
угинає ступні
та на н'ядь у землю.
В задніпровське поле
вийти б Святогором
пошукати чести,
а князеві слави.*

Мое лице стидом горить,
а на щиті моім — ганьба.
Як кровію її не змить,
вогнем не випекти до тла?

У грудях — ненависть моя.
В мойому серці — гнів кріпкий.
Мій меч брязчить: та ж ти вояк!
Честь лицарська кричить: убий!

Брешуть на щити лисиці,
сонця схід — рудіший кровя.
В бій би линуть безголово
під вогонь і холод криці.

Впасти першим чи десятим,
тільки б каленіти в люті,
глибоко списа ввітнути,
боляче мечем затяти.

І знову сурмами дзвенить
завзяття туги бойової.
І руки звично мимохіть
затискують залізо зброї.

Ох, очервонитись щиту!
Ох, затупитися мечеві!
За землю Руськую,
за рани Ігореві.

Вдаряє в грудях мідь об мідь,
перетинаються ножі:
Люби, люби і ненавидь,
як повинь, мужу, жий!

На кремінь — оливо руки.
На лезо — ока гострота.
Пруги чола, як знак різкі.
На попіл спалені уста.

Я в темінь кину смолоскиц,
осяю шлях великий,
висоти скель, провалля глиб
і подвигом надхненні лики.

Чи в далеч кожному пройти? —
В це кожний свято вірить.
І контур, ні, не затремтить
цих постатей твердих і сірих.

О, знати твердо лиш одно:
загин або побіда.

І змаг п'янитиме вином,
як брата, батька й діда.

В уяві чудно так сплелось:
шолом, розбитий панцер,
і знак державний і жезло
затверджені в багрянці.

Покрові Заступниці
свічі воску ярого,
ризид злота сутого,
кожне зідхнення!
Діву Чисту хвалимо,
Діву слави́мо.
Хвалимо піснюю,
слави́мо зброюю.
Моли́мося, проси́мо:
Поможи на ворога,
Мати́ Божа,
Мати́ Руського Краю!

Зброї — чести, йменню — слави,
на бойовищі кривавім
неуступности, відваги.
Сяйва переможним стягам!
Ти, що всі чесноти холиш,
без твоєї, Боже, волі
не спаде намарно й волос! —
Молитви читаєм вголос,
молитви бійців недовгі.
Меч Михайла на корогві.
Понад чола проречисто
хилить свій хитон Пречиста.

Мир над місцем сим!
Буду тут лежати,
поруч — побратим.
На почесні чати
стане тирса й кінь.
Буде звід зоріти,
гіркнути полинь,
синітимуть квіти.

І зрине кінь у височінь,
як є, в похідній збруї,
і дух твій вбраний в кармазин.
І запитає Юрій:
“Що мав ти над життя дорожче?
Що на землі досяг?”
— Я з роду воїн, Переможче,
доніс свій золот-стяг.

І дуб, і лаври на чоло,
із рук Архангела — рапіру.
— Безсмертнику, а чи було б
вже досить, щоб допастись миру?

— Як можна вибрати з нагород,
тож із усього лиш єдине:
тризуба знак, яко клейнод,
і прапор жовто-синій.

На озера, на глибокі
залюбки виходить лебідь,
а орел ширяє в небі,
а орлу подружить сокіл.

Із країн південно-синіх,
із країн лише далеких
щовесни летять лелеки,
носять вісті провесінні.

Десь туди в краї південні
відлітають журавлі,
вабить прозолоть імлі
і ведуть моря зелені.

Сонце нігди не заходить.
Синій вітер. Кораблі.
Берег мрійної землі.
Води, води, води, води.

Плили, плили кораблі
до чужинної землі.

Води в морі скаламучені,
серце дівчини засмучене.

Не наблизить далину.

Шлях прямий не повернуть.

Серце дівчини засмучене,
доля з щастям не заручені.

Плили, лучились в одно
милий, далеч і стерно.

Якби бажать чогось,
якби волить мені —
плисти б лебедею
по морю синьому,
об землю вдаритись
та соколицею,
злетіть орлицею
попід оболочи,
погнатись хвилею,
розбитись бурею
і понад берегом
заскигнить чайкою.

Ви, гуси-лебеді,
далеко бачите,
до хмар злітаючи,
у водах граючи,
крильце купаючи.
Якби заглядили
човно окрилене
та під вітрилами,
своїми білими,
махніте крилами.
Дівочим голосом
об щогла вдартеся:
“Не гуси-гусоньки, —
поклони від Марусеньки
великі і малюсенькі!”

Встелю килимом ослін.
Відіб'ється відо стін
зелень, жовть і червінь
ніби весен первінь.

Білий застіл дам на стіл,
мед липневий злотих бджіл,
грона винограду
з заповідник-саду.

На черіні — жар-вогонь.
І з теплом жарких долонь
вийду на помостя
виждати гостя.

Насаджу чільце,
проясню лице,
гляну до вікна —
вийду чепурна.

Як поїде милий,
квіт розкину білий.
Якщо ні, то зочу
хоч його слідочок.

На моїх грядках барвінок
позатикувався синьо.
Ще росу з листків не стряс
біло-срібний ліліяс.
Ніжать мальви пелюстки.
Обережно, не діткни!
Ось троянда рожевіє.
Ту зірвать ніхто не сміє,
бо призначена комусь,
а кому? — сказать боюсь,
щоб на зле хтось не зарік,
щоб не плакати, як торік.

Ой, пряду я пасмо льону,
гнатись мислям не бороню,
закружляти веретеном,
тихо сплисти з уст іменням;
вириваючись із рук,
креслити нитками лук
і повторно — знов і знов —
битись пташкою в вікно.

Ти, журу, журу дівочька!
Нічко темна, сльотна!
Буде милому сорочка
ви, мої полотна!

Льоном квітнули ви синьо,
сонцем полотніли.
На травичці і на ріні
як лице збіліли.

Полоскала бистра річка.
Коронкові грона
весело вплела волічка
синя і червона.

Ой, вийду лугом я,
слідом печаль моя,
до стіп шалвій:
де сокіл твій?

Піду стежиною,
печаль полинею
стойть, росте:
де сокіл, де?

На поле скопене,
росаи зрошене
впаду грудьми,
залюсь слізьми.

Згадка голубом злетить.
Оперіння золоте.
Серце спіймане, цить! —
радість молодо цвіте.

Легкий притиск уст до уст.
Пестоці, мов на маля.
Дійсність ніги — захлинусь! —
грудей теплих, як поля.

Щастя згублені ключі.
Якби їх знайти хутчі!
Пошукати в лісі, в полі,
запитать, зустрівшись, Доля:
“Ти горою, Доле, йшла,
чи мої ключі знайшла
з золотими обідками?
Щоб пізнати, що ті самі,
там намітку під кісник
накарбовано з весни.
Чом я пояс попустила?
Не інакше — вража сила.
Чом дзяцькований обруч
не тулила обіруч?”
Посміхнеться оком Доля:
“Довгі, довгі луки поля
і темніший ночі гай.
Як згубила, то й шукай!”

Горе, горе, горе, горе!
Перстень впав у синє море.
Хто дістане персня мого
понад злото дорогого,
понад перли, над коралі?
Карі очі цілували,
персня серце вибирало,
подивляла заздрість стало,
бож то персня не був рівен
жаден з перстенів царівен.

Десь весни, літо. В мене — осінь.
Крадеться хтось під вікна; босий,
хтось листям жовтим шелестить,
іти з собою просить, кличе.
Боюся глянути в обличчя.
За руку взяв, веде, шепоче:
“Глянь, листовиння як тріпоче!
Дивися, як зів’яв твій квіт!
Ходім, я покажу озера,
Це — суму сить. Чи бачиш берег?”

Сонце світить ніби денно,
сонце гріє ніби літньо —
не росте мій дуб зелено,
не цвіте мій квіт блакитно.

Щось віщує серцю смуток,
щось недобре, щось вороже.
Чорним оком жаско, люто
чорний ворон щось ворожить.

Прислухалась тремтячи.
Грали очі й дукачі.
І циганка так гадала:
“Видко, чи від самопала,
чи від рубанця мечем
берегти комусь плече.”
Зирк! — король тут червінковий,
в головах став ас хрестовий...
Злились очі й дукачі,
мов зірниці уночі.

Впала ясна зірка
з долів лазоревих.
Повнить келих гіркість,
келих кришталевий.

Зглянусь зблизька в ньому,
відіб'юся чітко:
побіл уст, заломи
брів тонких, як нитка.

Вип'ю до краплини,
похилюсь по вітру.
Сліз їдких, поливних
рукавом не витру.

“Ходить сон коло вікон,
а дрімота коло плота...”
З народної колісанки.

Люляй, люляй, сину!
Вкрию ніжки, плечі.
Тінь поклавши синю,
день схилився надвечір.

А дрімки вже впарі
й місяць під горою,
принесуть киптарик
з нитки дорогої.

Покладуть зненацька
точеную кулю,
шаблю ще й козацьку...
Люляй, сину, люляй!

Знаю казку, казку дивну
про далеку царівну,
що сумує ніч і день.
Не розважить сміх пісень,
не злікує і живиця.
Все марніють білі лиця,
місяць гасне на чолі.
З уст зірветься: "Та ж коли?
Стільки марно-жданих років —
не горить вогонь високий
на кордонах сторожких
і знамен нема на них.
Слить сторожа безтурботна.
Білять наймички полотна.
Чи страшний Семиголов,
чи схолола в жилах кров,
чи на меч забракло криці,
чи помер у світі лицар?"

Не списами для забави
і не богатирським видом
прихилити погляд Слави.
В змагу багатом зі стидом
не вдалось вінця доп'яти.
А широке в Слави грище,
високо стоять палати,
вежі підвелись ще вище.
Хто в шоломі, хто в кольчuzі
вікон терему доскочить?
Там царівна жде у тузі,
в далечінь втопивши очі . . .
Як вела ця казка далі?
. . . А прийти одному, ніби,
не в залізі і не в сталі —
з жаром серця, що осліпить.

В мене з глини чорний півник,
між ляльками сплять царівни,
а з блискучих бляшанок
на весь ліс гучний свисток.
Свисну — вітер стій як стій:
— Путь далека, хлопче мій?
— По-дурному не питай!
Через поле! Через гай! —
Чортом мчиться вітрів кінь
далі, далі в просторінь.
А царівни по одній
підіймають луки вій,
виходжають на ставок
подивитись на рибок,
на високії дуби
випускати голуби.
На все горло крикне півник —
і поснуть мої царівни.

Де стояв мій городок —
вугіль, камінь і пісок.
Звіря дивного сліди
впоперек туди й сюди.
І бійниці збиті з веж,
і ворота з петель теж.
О, наруги та глибінь! —
Те знесвячення святинь!
Як вгадати збіг подій?
Видко, був тугий тут бій.
Море крові пролилось,
вої впали, як покос.
Що не меч — усе щербешь,
вражі списи — до сердець.
Ні догани, ні ганьби.
Лицарство хоробре, спи!
Я насыплю ряд могил,
що дитячих стане сил,
за поляглих у бою
в серці помсту затаю.

Ти не плач, ясна царівно,
не ридай горюче!
Натягайся туго, луче,
тягло та співуче!

Постій — певний, позір — рівний,
рук хвильна напруга.
Понесе стрілу півколом
лук напнутий туго.

Честь і голову, царівно!
Перша з стріл улучить.
Пугар наливай кипучий,
через вінця ллючи!

Чи вітру подув став різкіший?
Чи захід сонця багряніш?
Заграли відблиски зловіщо,
здригнувся ліс немов комиш.

Побіг крилатим видмом сполох
полями чуйними без рос
і зачеркнув по овид коло,
і серце жахом понялось.

Хтось встав грізний зі словом: “Бяху!” —
в багрянці сонця й кровотеч.
І погляд його — стріли жаху.
і руки його — меч.

Не соколи вилітали,
по-соколячи ячали —
війжджали юнаки,
натягали луки.

— Нумо, соколи, до діла! . . .
Мати тужно лебеділа,
заломивши руки,
лила сльози, ой, гіркі.

Шлях закурений христила.
Відірвать очей не сила
від сліду копит дзвінких,
від даленних лугів.

Я вигладжу турбот сліди.
Йдуть друзі — ти іди!
Чи матері заборонить,
щоб не продовжити хоч мить?
Щоб не припасти до стремен
з словами ніжними, як лен?
Благословінь не даь на путь?
Хрестом не огорнуть?

Ні, не спинити мислі в леті!
Біжить сполохана, мов лань.
А серце гинь, а серце в'янь!
Тривожні далечі намети.
Тінь розіп'ялась по горбах.
Непевна п'ядь, як прірва — шлях.
Та де ж квітчасті полонини?
Там ніга трав, там світло дня,
мале пасеться оленя,
у зворі річка в'ється, рине.

Хто виїде в цей час із двору?
Про бурю вихорі говорять.
Вже поночі, лягає мла,
і кінь, весь змилений, охляв.
Приємно, затишно в кімнаті.
Постеле постіль білу мати,
оберігатиме чуй-сон.
І не надивиться, либонь,
на вроду сина парубочу,
і не натішиться досхочу.

Вже треті півні кукурічать —
чекати дня з раптовим світлом.
А йменнячок не перелічу,
не вгорну шовком й оксамитом.

Якби знайти слова прирічні
на хмурий жовтень, на листопад,
на близькі дні зловіщі в січні,
якби вгадати та упопад!

Як зимно і як мертво краєм!
Метіль дороги замітає.
Царице, хорони сірому,
хто під цю пору вийде з дому
і путь чия мандрівна довга!
Хоч би саньми шляхи очовгать,
хоч де-не-де б чорніла віха,
щоб хтось, бува, з шляху не з'їхав!

Темніє тінями божниця
і темно дивляться Святі.
Скорботні виснажені лиця,
мов пергаменові листи.

Щось не велить душі молитися,
прибігти під святий покров.
І мариться: мов сліз криниця,
мов Божі муки й Божа кров.

Давно затерся слід копит.
Давно вже коні продудніли.
А далечі очам не спить,
не дохилити сліз дозрілих.

Якби хоч здалеку узріть!
Якби вітри відтіль подули!
Якби зійшла щаслива мить!...
Пішли, пішли і... не вернулисьь.

І, може, впали вже сини.
Мій Боже! Серце — крига.
Щитом Господнім заслони,
мечем Архистратига!

Вже не чекати гостя з Лугу.
Дми, вітре, вітре, вий!
Як цілий світ, велику тугу
не понести самій.

Не розказать про безмір горя
далечіні німій.
Ні кинуть місяцю і зорям
мій жаль і смуток мій.

Мовчиш ти сфінгою пустині.
Як шнеться звід твоїх повік!
Коли поглянеш у долини?
Коли офірам знайдеш лік?

До ніг твоїх впаду лицем:
Чи мало обітниць палало?
З тризубом Діво і з мечем,
ти прагнеш спрагою Ваала!

Підводилися руки вгору,
сухі уста переривали:
“За тих, що згинули від мору . . .
за тих, які в боях упали.”

І били постаті поклони
за тих, що потонули в морі . . .
за тих, що невідомі в сконі.
Безвучно плачучи, в покорі

схилялись сестри, і вдовиці,
і матері, і наречені,
і капав віск із восковиці
за тих, що впали безіменні.

І батько відречеться сина.
І піде брат на брата.
О, Люблена! О Ти, Єдина,
в багряно-княжих шатах!

Душі свята гординь Гординя,
Ти понад дім і матір.
Тобі офіри голубині
творити і вклякати.

Значіння слів

Барми — намисто з філіграну, знак великокняжої влади.

Велес чи Волос — за старо-українськими поганськими мітами “скотій бог”, бог худоби, приплоду, врожаю. Йому й досі лишають на жнив’ю колосся, зв’язавши його в жмут: “Дідові на бороду”.

Веселка — старо-український поганський містичний символ неприречености, погоди.

Візантіни — золоті візантійські монети, чим ромейці платили окуп.

Вітряниця або Мелюзіна, жінка вітру. Восени і взимі вона завиває-голосить через коми́н, віщучи нещастя для дому. Щоб її заспокоїти, сиплять за вікно борошно чи сіль.

Гривна — золотий обруч. Її носили жінки і по кілька на шиї, як прикрасу (сага Гаральда Сміливого про дівчину з золотим обручем). Гривна була й для обміну замість грошей так, як і шкірки з білок, кун, соболя.

Дажбог — бог-сонце, бог добробуту, добрий бог чи біл-бог, чи світлобожич.

Далматика — спідній княжий одяг за взірцем одягу візантійських цісарів (також священиків).

Див — мітичний птах, віщун нещастя, поразки в війні.

Дід — домовик, оберігає дім від злого. Він сидить, звичайно, на горіщі, де треба щодня ставити для нього мисочку з їжею. Якщо його не нагодують добре — робить домашнім капості.

Жля — мітична діва горя, розсіває прах поляглих у бою.

Зимова Баба — мітична постать, панує в сільському господарстві восени і взимі, навчає дівчат різних домашніх праць, за неможливість припікає їм пальці на вогні, під весну поступається своїм місцем Золотій Бабі, яка, до речі, не така злісна, наддержує дівчатом, особливо тим, хто красно виводить веснянку.

Грець — вихор, що зірвавшись крутить на дорозі пил стовпом. Може, так граючись, призвести до омління чи каліцтва. Це демонічна сила, чи “темна”.

“Йти за стременом” — піддаватися.

Карна — мітична голосільниця, плаче по полягних.

Ковтки — серезки з мисочками для парфумів; чоловіки носили по одному, жінки — по два.

Корано — старо-український зверхній одяг, княжий і посполитий, з повсти або хутра.

Купало — бог щастя, життєдайности, дозрілости, таємних чарівних сил. Під його день відбувають очисту вогнем і водою.

Лада — богиня краси, жінка Сонця, мати сонценятка.

Літній сонцезворот — коли “сонце йде на літо”, припадає на кінець грудня, з запровадженням християнства на цей час припали Різдяні свята.

Лодомерія — Володимирія.

Морена, також Марана — богиня зими, смерти, належала до злих богів — чорнобогів.

Нав'я — місце, де збираються поляглі. Новотвір від старо-українського “нав” — мертвий.

Обида — мітична діва горя з лебединими крилами.

Одін — за старо-скандинавськими мітами бог війни, мистецтва.

Олександр — Олександр Македонський, кумир лицарського світу.

Оловір — золоткан зі Сходу.

Опліччя — широкий ковчир, що спадав аж на плечі і був розшитий золотом, самоцвітами і перлами, — знак гідности візантійських цісарів.

Перун — бог грому, війни. Його священне дерево — дуб, до якого, між іншим, стріли Перуна трапляють лише зопалу. На честь Перуна ще досі на Волині сіють у його день — Зелений четвер, горох і не вирубують ліщини. Не використовують жолудів. З прийняттям християнства Перуна заступив св. Ілля.

Предислава — сестра князя Ярослава Мудрого, вічна його дорадниця. Вона була дуже мудра, мала хист передбачування. Звали її “віща” і “відьма” (в первісному значенні від слова “відати”).

Стрибог — бог вітру. Він не завжди добрий, в покару шле посуху, пошесті, наїздників. Проти нього в посуху можна йти, та лише громадою, і взивати в полях Дажбога, — конче прийде дощ. Проти пошестей є різні закляття, а проти наїздників — лише освячені Перуном мечі.

Сварог — бог всесвіту, господар неба і землі.

Святовид — бог з чотирьома обличчями, згодом бог чотирьох річних пор.

“Цур і пек” — закляття від злих сил.

Чорнобіль — чарівне зілля. Як лопух, відгонить відьом; на Зелені свята його кладуть у чотири кути світлиці, а лопух затикають до стріхи, найясніше над вікнами і дверима, звідки найлегше ввійти злій силі.

Ярило — бог яра, весни. З прийняттям християнства заступлений св. Юрієм, на якого наш нарід і переніс завдання Ярила — боротьбу з зимою (символ її сарна), з гаддям, з усіма темними силами.

Ярославна — у вірші “Після бурі” дружина князя Ігоря Святославича, онуки Ольгова (зі Слова о полку).

З М І С Т :

	Стор.		Стор.
Передмова	6	Теплінь	46
Княжа емаль		Філігран	
Печерні рисунки		Дивлюся	47
Зуб, ратище	11	Не знаю	48
Ліси ловить	12	Так тужно	49
Устами славлена	13	В свій край	50
І знову	14	Похованим	51
Один лишився	15	За веснами	52
За око	16	Я знаю	53
Увечері	17	І білі дні	54
Княжа емаль		У безкрай	55
На варті	18	За рядом днів	56
Створив ти	19	Вже ходить	57
Ти ще не вмер	20	Уранці	58
Нам любо	21	Ішли	59
Важкі киреї	22	Щовечора	60
Святославичі	23	Ввижався	61
Хилились стязі	24	Він украдьки	62
Недобрее	25	Дала я панцер	63
Після бурі	26	О, чую	64
Вже досить	27	Г у с л а	
Перуне	28	І.	
Героїчне	29	Заспівай, бояне	67
Волинська майоліка		Мое лице	68
Ліси, бори	30	Брешуть	69
Стінає час	31	І знову	70
Шляхи	32	Вдаряє в грудях	71
Волинські буколіки	33	Я в темінь	72
На Благовіщення	34	О, знати	73
Євшан-зілля	35	Покрові	74
Так пам'ятаю	36	Зброї	75
Доріжки саду	37	Мир	76
Із саду	38	І зрине кінь	77
Став пахне	39	І дуб, і лаври	78
Недавно	40	ІІ.	
Чому	41	На озера	79
Дивіться	42	Десь туди	80
Поглянеш	43	Плили	81
Дощ	44	Якби	82
Туди	45	Ви, гуси-лебеді	83

	<i>Стор.</i>		<i>Стор.</i>
Встелю	84	Колісці	129
Насаджу	85	Так тепло	130
На моїх грядках	86	Світ весною	131
Ой, пряду	87	Заповілись	132
Ти, журо	88	Хтось приходив	133
Ой, виїду	89	Колісакка	134
Згадка	90	В Бога	135
Щастя	91	Уночі	136
Горе	92	На проводи	137
Деся весни	93	Великдень	138
Сонце	94	І там	139
Прислухалась	95	На Четвер Зелений	140
Впала зірка	96	Ой, не гримай но,	141
Люляй	97	На Юрія	142
Знаю казку	98	На Купала	144
Не списами	99	У лісі	145
В мене з глини	100	Волошки	146
Де стояв	101	В полі	147
Ти не плач	102	Ще падають	148
III.		Покоси	149
Чи вітру подув	103	Серпень	150
Не соколи	104	Зернята кинь!	151
Я вигладжу	105	Тікають дні	152
Ні, не спинити	106	Спадає пухом	153
Хто виїде	107	Челяде	154
Вже треті півні	108	Йдуть	155
Як зимно	109	Не по двору	156
Темніє	110	Щастя	157
Давно	111	Сирітка	158
Вже не чекати	112	Вітряниця	159
Мовчиш	113	На труну Ольжичеві	160
Підводилися	114	Уже покочено	161
І батько	115	Святовид	162
		Напередодні літнього сонцезвороту	163
В е с е л к а			
I. Коло		II. Коло	
Мамі	119	Сестрам	164
Літній сонцезворот	120	Веснянка	165
Вийди, вийди	121	Ярило	166
Гляне сонечко	122	Ярною	167
С'ємо	123	Потойбічний	168
Двадцять другого березня	124	Сім зірок	169
Березиль	125	Дзеркальце	170
Весна	126	Підеш полем	171
Летять лелеки	127	Тьмянний вітер	172
Весняне	128	Загадаю	173

	<i>Стор.</i>		<i>Стор.</i>
Скажи, стократно	174	Якби	183
Тихо, тихо	175	На Маковія	184
Лепеха	176	Зимова баба	185
Виала пічка	177	Килими	186
Не зуміла	178	Під Андрія	187
Не боюся	179	Сповнянки	188
От пісенька	180	Веснянка	190
Пісня	181		
Ви питаєте	182	Значіння слів	191